

Meddelande om digital kompass 2030

2020/21:FPM94

Infrastrukturdepartementet

2021-04-13

Dokumentbeteckning

COM(2021) 118

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European and Social Committee and the Committee of the Regions. 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade.

Sammanfattning

Meddelandet innehåller en övergripande vision för EU:s digitalisering till 2030 med utgångspunkt i solidaritet, utveckling och hållbarhet, stärkta individer och företag i ett digitalt samhälle samt säkerhet och motståndskraft i digitala ekosystem och värdekedjor. Mål inom de fyra utpekade nyckelområdena kompetens, infrastruktur, digitalisering av näringsliv och digitalisering av offentlig sektor presenteras också i meddelandet, samt en metod för att följa arbetet mot måluppfyllelse. Meddelandet innehåller också ambitionsutfästelser om ett interinstitutionellt avtal om digitala principer och om ökat internationellt engagemang på digitala områden.

Regeringen anser att förslaget om en digital kompass är ett viktigt steg för att konkretisera målsättningarna för EU:s digitala omvandling och instämmer i betydelsen av en omvandling som grundas i EU:s gemensamma värden och principer, inte minst mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Europeiska rådet har uppmanat kommissionen att senast mars 2021 presentera en omfattande digital kompass i vilken kommissionen ställer upp digitala ambitioner för digitaliseringen i EU fram till 2030. Europeiska rådet har även uppmanat kommissionen att etablera en mekanism för uppföljning

av måluppfyllelse samt översiktligt presentera milstolpar och hur de uppställda ambitionerna ska nås. Meddelandet presenterades den 9 mars 2021 och avhandlades vid den informella videokonferensen i Europeiska rådet den 25 mars 2021.

1.2 Förslagets innehåll

Målsättningar för fyra nyckelområden

Meddelandet innehåller en övergripande vision för EU:s digitalisering till 2030. Kommissionen betonar betydelsen av en befolkning som besitter digital kompetens som gör dem till kapabla medborgare med digital egenmakt. Inom nyckelområdet kompetens ställs två målsättningar upp. Den ena är att 80 procent av EU:s befolkning år 2030 ska ha grundläggande digital kompetens för att kunna ta vara på digitaliseringens möjligheter och hantera dess utmaningar, vilket bland annat innebär att de ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter, identifiera desinformation och skydda sig mot cyberattacker. Den andra målsättningen är att det ska finnas 20 miljoner experter inom informations- och kommunikationsteknologi anställda inom EU med bättre jämvikt mellan män och kvinnor.

Ett europeiskt digitalt ledarskap bygger enligt kommissionen på en hållbar digital infrastruktur med avseende på konnektivitet, mikroelektronik och möjligheten att behandla stora datamängder. Inom nyckelområdet infrastruktur ställs målsättningar upp inom områdena konnektivitet, tillverkning av halvledare, data och datoranvändning. Visionen för 2030 är bland annat att samtliga europeiska hushåll ska ha täckning av ett gigabitnätverk, att alla bebodda områden ska vara täckta av 5G, att åtminstone 20 procent av världsproduktionen av halvledare ska ske i Europa. För att möta behovet av nya databehandlingstekniker i samband med kraftigt ökade datavolymer och behov av decentralisering av databehandlingskapaciteten behöver Europa sin egen molninfrastruktur, molnkapacitet och ökad satsning på kvantteknik. En målsättning är att Europa år 2030 ska ligga i framkant när det gäller kvantdatorkapacitet.

Näringslivets digitala omvandling är beroende av dess förmåga att snabbt ta till sig nya digitala tekniker. Genom bland annat stöd från programmet för den inre marknaden och programmet för ett digitalt Europa kommer EU att främja utveckling och användning av digital kapacitet som industriella datautrymmen, öppna standarder och test- och experimentanläggningar. Företag ska uppmuntras till att införa digitala teknologier och produkter som ger ett mindre klimatmässigt avtryck och är mer energi- och materialeffektiva. Inom det tredje nyckelområdet ställs bland annat målsättningar upp om att 75 procent av EU:s företag ska använda molntjänster, AI och stora data samt att antalet europeiska snabbväxande högteknologiska företag, så kallade enhörningar, ska ha fördubblats jämfört med i dag.

Alla medborgare, inklusive personer med funktionsnedsättning, ska ha full möjlighet att delta digitalt i det demokratiska livet och digitalt ta del av den offentliga sektorns tjänster på säkert sätt och med skydd av den personliga integriteten. För att denna vision ska bli verklighet krävs att digitaliseringen utnyttjas för en genomgripande förändring av hur medborgare, offentliga förvaltningar och institutioner interagerar, utbyter och använder information. De brottsbekämpande myndigheterna behöver också utrustas med verktyg för att kunna hantera den mer och mer sofistikerade digitala brottsligheten. Inom det fjärde nyckelområdet ställs målsättningar upp om att 100 procent av offentliga nyckeltjänster ska finnas tillgängliga digitalt för europeiska medborgare och företag, att 100 procent av Europas medborgare ska ha tillgång till digitala sjukvårdsjournaler och att 80 procent av medborgarna ska använda sig av elektronisk id-handling.

Ett digitalt medborgarskap

För att staka ut EU:s väg mot dess digitala framtid räcker inte målsättningar för de fyra nyckelområdena. Det är också nödvändigt att se till att alla européer har möjlighet att fullt ut kunna utnyttja digitaliseringens möjligheter och att det säkerställs att individer fullt ut kan åtnjuta samma rättigheter online såväl som offline. Kommissionen föreslår därför en europeisk väg mot ett framtida digitalt medborgarskap och digitalt samhälle. Den europeiska vägen ska bygga på digitala principer som är förankrade i EU:s primärrätt, i synnerhet EU-fördraget, EUF-fördraget, stadgan om de grundläggande rättigheterna och EU-domstolens rättspraxis. Principerna ska fullt ut säkerställa grundläggande rättigheter och andra viktiga värden. De digitala principerna ska informera användare och vägleda beslutsfattare och digitala aktörer i fråga om exempelvis samhällsomfattande tillgång till internettjänster, en säker och tillförlitlig miljö på nätet, etiska principer för algoritmer med utgångspunkt i mänskliga behov och för att skydda och stärka barn på internet samt tillgången till digitala hälsotjänster.

Det föreslås att kommissionen, Europaparlamentet och Europeiska unionens råd ska underteckna en interinstitutionell deklaration om de digitala principer och rättigheter som ska ligga till grund för det digitala samhället och det digitala medborgarskapet. Baserat på erfarenheter från den europeiska pelaren för sociala rättigheter kommer kommissionen att lägga fram ett förslag till en sådan deklaration. För att utvärdera hur européer uppfattar att deras rättigheter och värden respekteras och i vilken utsträckning som de uppfattar att digitaliseringen av samhället tjänar dem avser kommissionen att årligen genomföra en Europabarometer.

En kompass för att nå målen 2030

Meddelandet beskriver en styrstruktur i form av ett program för en digital politik innehållandes konkreta mål för 2030, uppföljning och övervakningssystem samt mekanismer för att främja multinationella projekt.

Uppföljningen föreslås ske genom att införa ett övervakningssystem som ska följa utveckling och framsteg avseende uppfyllnadsgrad av de gemensamma målen. Uppföljningen ska identifiera områden där medlemsländerna halkar efter och inte vidtar effektiva åtgärder. Utvärderingen kommer vara baserad på en förstärkt version av Kommissionens index för digital ekonomi och digitalt samhälle (Digital Economy and Society Index, DESI). Den i meddelandet föreslagna rapporten och uppföljningen skiljer sig mot DESI främst genom att DESI idag inte är en metod för övervakning och inte heller sätter mål, styrning eller rekommendationer till åtgärder.

Kommissionen kommer ansvara för analysen och rapportering om framstegen på övergripande nivå och föreslår att man ska publicera en ny årlig lägesrapport om Europas digitala decennium (Annual European Digital Decade Report) som läggs fram till Europaparlamentet och Europeiska unionens råd. Rapporten ska innehålla vad man kallar "trafikljus" som ger indikationer över EU:s och medlemsländernas utveckling mot 2030-ambitionerna. Den årliga rapporten kommer ge möjlighet till att identifiera avvikelser från målen, övervakning av utvecklingen och innehålla förslag på åtgärder i samarbete med medlemsländerna genom gemensamma åtaganden för att nå målen. Rapporten fungerar som ett underlag för analys för att identifiera lösningar och hantera svagheter och även styrkor i måluppfyllnaden. EU-kommissionen avser sedan i samverkan med medlemsländerna komma med rekommendationer om exempelvis regleringsåtgärder eller offentliga interventioner för att öka investeringar i digital teknologi och kapacitet som kan behövas för att nå målen.

Multinationella projekt

För att nå målen med den digitala kompassen kommer kommissionen att påskynda och arbeta för att underlätta lanseringen av multinationella större teknologiska projekt. Projekten kan kombinera investeringar från EU, medlemsländerna och den privata sektorn. Projekten ska fylla kritiska luckor i EU:s kapacitet samt främja en sammankopplad, interoperabel och säker inre marknad. Kommissionen ser synergieffekter och möjligheter kopplat till Faciliteten för återhämtning och resiliens (The Recovery and Resilience Facility, RFF) där man ser möjligheter för flera länder att kombinera och slå ihop investeringar mellan länder. Kommissionen ser framför sig flera mekanismer för att främja denna typ av projekt:

- Utökade möjligheter att komma igång snabbt och flexibelt med projekten.
- Standardavtal och överenskommelser gällande vanliga problemområden såsom ägandeskap och hantering av data.
- Underlätta sammanslagning av investeringar och medel från EU och medlemsländerna och skapa incitament för att locka till sig privata

Mätning av nyckeltal och val av indikatorer

Vid sitt val av indikatorer och mål för den digitala kompassen utgår kommissionen från befintliga nyckeltal (Key Performance Indicators, KPIs) eftersom indikatorerna och målen behöver vara kvantitativt mätbara. Varje nyckeltal har ett färdigställt basvärde och utpekad datakälla, men metoder och källor kommer vara i föremål för ändringar i takt med att man utvärderar och studerar områdena närmare, och kommissionen utesluter inte att ytterligare nyckeltal och metoder för mätning behöver utvecklas. Kommissionen planerar att hämta in merparten av data från redan befintliga källor inom en förstärkt version av indexet för digital ekonomi och digitalt samhälle (DESI).

EU-kommissionens index för digital ekonomi och digitalt samhälle, DESI

DESI är framtaget för att mäta hela samhällets digitalisering. Vissa delar av indexet mäter främst förutsättningarna för digitalisering medan andra är inriktade på att mäta hur långt digitaliseringen har nått. Syftet med DESI är dels att mäta medlemsländernas digitalisering på en övergripande nivå, dels att möjliggöra mer detaljerade analyser för att peka ut olika förbättringsområden och jämföra de olika länderna med varandra. DESI har publicerats sedan 2015.

Indikatorerna i DESI hämtas från olika källor. Inom huvudområdet Konnektivitet hämtas indikatorerna från flera olika datakällor, till exempel från enkätundersökningar. För kategorierna Humankapital, Användning av internetjänster och Integrering av digital teknik hämtas indikatorerna huvudsakligen från Eurostat. Inom området Digitala offentliga tjänster används främst andra undersökningar som bas för indikatorer. När det gäller tillgänglighet till digitala offentliga tjänster används exempelvis resultaten från Kommissionens undersökning av digitala offentliga tjänster (eGovernment Benchmark).

Internationellt partnerskap för det digitala årtiondet

Ett starkt internationellt digitalt partnerskap behövs för att nå målsättningarna för det digitala årtiondet. Det digitala partnerskapet kommer även att stärka EU:s förmåga att hävda sina egna intressen och säkerställa säkerhet och resiliens i EU:s digitala leveranskedjor. EU:s utgångspunkt är en öppen, global ekonomi där investeringar och innovationer leder till välstånd. I partnerskapet kommer EU att stå starkt i sina kärnvärden, dvs.

lika villkor ska råda på digitala marknader, en säker cyberrymd och upprätthållande av grundläggande rättigheter på nätet. Globala och bilaterala regler för digital handel ska fastställas utifrån europeiska värderingar och det föreslås att EU och USA inrättar ett nytt handels- och teknikråd som en viktig del av de förnyade transatlantiska förbindelserna. Vidare föreslås att EU aktivt ska föra fram sin människocentrerade syn på digitalisering i internationella organisationer, i samarbete med medlemsstaterna och med likasinnade parter. EU bör särskilt försvara att tekniken ska användas på sätt som överensstämmer med Förenta nationernas stadga och FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Det föreslås en verktygslåda för det internationella digitala partnerskapet som bygger på en kombination av regleringssamarbete, kapacitets- och kunskapsuppbyggnad, investeringar i internationellt samarbete och forskningspartnerskap. Bilaterala dialoger inom det internationella digitala partnerskapet ska leda till ett främjande av EU:s rättsliga normer och standarder i frågor som exempelvis dataskydd och etisk användning av AI. Partnerskapet ska också kunna leda till gemensamma lösningar med avseende på beskattningen av den digitala ekonomin. Kommissionen föreslår även att ett digitalt partnerskap med utvecklings- och tillväxtländer för att främja digital konnektivitet och överbrygga den digitala klyftan något som kräver betydande investeringar och ett omfattande finansiellt samarbete med bland annat internationella finansinstitut och eventuellt genom att inrätta en fond för digital konnektivitet inom ramen för Team Europe.

Det förnyade transatlantiska partnerskapet ska ligga till grund för EU:s digitala internationella engagemang. EU bör visa vägen för ett bredare samarbete med likasinnade som delar visionen av en digital omvandling med människan i fokus och tillsammans försvara ett öppet, globalt och decentraliserat internet och användning av teknik som respekterar individuella friheter och främjar lika villkor på det digitala området. Kommissionen och den höga representanten kommer att arbeta tillsammans med medlemsstaterna för att skapa en övergripande och samordnad strategi för digitala samarbeten och diplomatiska kontakter, bland annat genom EU:s nätverk av delegationer. Målet för det internationella digitala partnerskapet är att till år 2030 ha skapat ökade möjligheter för europeiska företag, en ökande digital handel via säkra nätverk med respekt för europeiska standarder och värderingar, och ökat internationellt stöd för den syn på digital omvandling som sätter människan i centrum som vi och våra likasinnade vill se.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Kommissionens meddelande har inga direkta effekter på svenska regler då det saknar konkreta åtgärds- och lagstiftningsförslag.

Kommissionens meddelande har ingen budgetkonsekvens för Sverige då det inte innehåller konkreta åtgärds- och lagstiftningsförslag. Eventuella kostnader till följd av meddelandet för den nationella budgeten ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95FiU5, rskr. 1994/95:67). Utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten ska finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF).

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen anser att förslaget om en digital kompass är ett viktigt steg för att konkretisera målsättningarna för EU:s digitala omvandling och instämmer i inriktningen på de fyra föreslagna områdena och i betydelsen av en omvandling som grundas i EU:s gemensamma värden och principer, inte minst mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Regeringen analyserar alltjämt de föreslagna målen och avser att vid behov återkomma till kommissionen om dessa.

Enligt regeringens mening är digitalisering en förutsättning för att möjliggöra en mer integrerad inre marknad, ökad handel, tillgång till nya marknader och hållbar tillväxt. Regeringen skulle därför välkomna att en kompletterande vision med sikte på den inre marknadens funktion togs fram med utgångspunkt i den digitala inre marknadsstrategin.

Regeringen anser vidare att EU:s digitala omvandling ska utformas så att det kan ske på ett tillförlitligt och säkert sätt samt att medlemsstaternas behov av att kunna skydda sina nationella säkerhetsintressen ska säkerställas. Vidare bör den grunda sig i principen om ett öppet, fritt och säkert internet och i flerpartssamverkan, inklusive med den privata sektorn och civilsamhället.

Vad gäller förslaget om digitala principer anser regeringen att en sådan ska harmoniseras med existerande folkrättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter. Utgångspunkten bör vara att de rättigheter som gäller offline även gäller online. De digitala principerna bör även grundas i tidigare arbete på detta område, inklusive inom FN och Europarådet.

Målet att 80 procent av EU:s befolkning år 2030 ska ha grundläggande digital kompetens är lågt. Ett mer ambitiöst mål skulle kunna öka trycket på insatser som leder till att fler kan dra nytta av digitaliseringens möjligheter.

Regeringen anser att uppföljningen och övervakningen av måluppfyllnaden inom den digitala kompassen bör integreras med redan befintliga processer och mätningar som görs inom ramen för DESI.

Ambitionen om att stärka EU:s digitala suveränitet löper som en röd tråd genom meddelandet. Regeringen anser att detta arbete bör ske genom smarta

och selektiva åtgärder och som bevarar öppna marknader och globalt samarbete. Det kan finnas behov av att minska sårbarheter på det digitala området men detta innebär inte att vi ska stänga oss mot omvärlden. Regeringen anser det därför välkommet att en del av förslaget ägnas åt internationella aspekter av EU:s digitaliseringsagenda och att kommissionen lyfter fram en ambition om ett starkt internationellt digitalt partnerskap.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Flera medlemsstater har preliminärt uttryckt sig positivt om meddelandet.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej relevant, ej lagstiftning.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Ej relevant, ej lagstiftning.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionen kommer inom kort att inleda en bred konsultationsprocess när det gäller de digitala principerna och inrätta ett intressentforum för vissa aspekter av arbetet med den digitala kompassen. Kommissionen siktar på att lägga fram ett förslag till programmet för en digital politik för medlagstiftarna senast under tredje kvartalet 2021. Kommissionen siktar på att nå en överenskommelse om en deklaration om de digitala principerna senast i slutet av 2021.

Fackuttryck/termer

Key Performance Indicators (KPIs)

Avser nyckeltal som används för att mäta effektivitet.